

Regeringens skrivelse

2008/09:90

Nordiskt samarbete 2008

Skr.
2008/09:90

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 23 april 2009

Fredrik Reinfeldt

Cristina Husmark Pehrsson
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för samarbetet under 2008 mellan de nordiska ländernas regeringar, med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet.....	4
2.1	Målsättning och resultat	4
2.2	Gränshindersarbetet	10
2.3	Globaliseringsarbetet	12
2.4	Reformprocessen.....	14
2.5	Samarbetet med närområdet.....	15
3	Det nordiska utrikespolitiska samarbetet	16
4	Det nordiska försvarspolitiska samarbetet	17
5	Bilateralt samarbete	18
5.1	Märkesåret 1809.....	18
5.2	Öresundssamarbetet	19
5.3	Nordområdessamarbetet.....	19
5.4	Övrigt nordiskt bilateralt samarbete.....	20
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 april 2009.....	22

Den nordiska samhörigheten är viktig för Sverige. Att samverka med sina grannar, knyta kontakter och utbyta information är en god nordisk tradition. Det nordiska samarbetet har en bred folklig förankring och vilar på en grund av gemensamma demokratiska värderingar. Intresset och engagemanget för Norden och den nordiska gemenskapen har under året ökat påtagligt.

Under året har Sverige varit ordförande i Nordiska ministerrådet samt i det nordiska utrikespolitiska samarbetet. Därutöver har det nordiska försvarspolitiska samarbetet stärkts.

En övergripande ambition under ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet har varit att kraftsamla kring gemensamma framtidsutmaningar inom områden där det funnits ett mervärde att samverka. I fokus har bland annat varit att stärka Nordens konkurrenskraft i en globaliserad värld och gemensamma ansträngningar för att bryta utanförskapet på arbetsmarknaden. Vidare har gemensamma åtgärder för att riva gränshinder och underlätta människors vardag, åtgärder för att möta klimathotet och öka språkförståelsen mellan våra länder samt samarbete inom toppforskning och kultur haft en central plats. I det svenska ordförandeskapsprogrammet, kallat Kraftsamling, har dessa målsättningar sammanfattats under fyra teman: Konkurrenskraft, Klimat, Kreativitet och Koordinering.

Mobiliteten i Norden har ökat väsentligt. För näringslivet har det blivit enklare att starta företag och rekrytera arbetskraft över gränserna. Medborgarnas krav på att kunna flytta, studera och arbeta, med god social trygghet och stor flexibilitet bland annat i de sociala trygghetssystemen, har ökat. Det är mycket positivt för Norden att rörligheten har ökat, men det ställer samtidigt stora krav på att de nordiska länderna gemensamt arbetar aktivt för att snabbt lösa de gränshindersrelaterade problem som uppstår samt vidtar åtgärder för att undvika att nya gränshinder i Norden uppkommer. Arbetet har intensifierats under året och goda resultat har uppnåtts. Mycket arbete återstår dock inom detta område.

Det nordiska engagemanget för Östersjöområdet har varit stort under året, vilket bland annat manifesterats i antagandet av nya riktlinjer för samarbetet med Estland, Lettland och Litauen samt med nordvästra Ryssland. De nordiska ländernas stöd till det vitryska exiluniversitetet i Vilnius, för att främja demokratiutvecklingen i Vitryssland, är ett annat exempel på engagemanget för Östersjöregionen. Även den arktiska regionen har varit i fokus. Nordiska ministerrådet har beslutat om ett nytt flerårigt arktiskt samarbetsprogram med målsättningen att bidra till att utveckla och förbättra livskvaliteten för den arktiska befolkningen samt öka insatserna för att motverka klimatförändringarna i Arktis.

Finanskrisen och klimatförändringarna tvingar oss till stora omställningar i samhället och då kan det nordiska samarbetet vara en viktig resurs. I syfte att bättre kunna möta dessa och andra framtidsutmaningar har en översyn av samarbetsformerna inletts. En under det svenska ordförandeskapet initierad konsultrapport som lades fram i december 2008 presenterade tolv konkreta förslag för att göra

ministerrådssamarbetet effektivare och mer fokuserat. Sverige har en pådrivande roll i denna pågående reformprocess. Skr. 2008/09:90

Den goda och konstruktiva dialogen och samverkan med Nordiska rådets svenska delegation har varit betydelsefull.

Vid ingången av ordförandeskapet utlovades en konkret och målrelaterad resultatuppföljning. I slutet av året presenterades en kort sammanställning av uppnådda resultat i foldern ”Kraftsamling – summering av Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2008”.

2 Det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet

2.1 Målsättning och resultat

Konkurrenskraft

Målsättningen under temat Konkurrenskraft har varit att stärka de nordiska ländernas position i en hårdnande internationell konkurrens.

För att uppnå detta har Sverige under året genomfört det första nordiska globaliseringsforumet i Riksgränsen. Arrangemanget var ett led i uppföljningen och vidareutvecklingen av statsministrarnas globaliseringsinitiativ från det nordiska statsministermötet i Punkaharju i Finland sommaren 2007. Forumets tema var ”Ett konkurrenskraftigt Norden i en globaliserad värld”. Fokus för diskussionerna låg på klimat- och energifrågor samt Nordens långsiktiga konkurrenskraft. Mötet utmynnade i en deklaration från de nordiska statsministrarna med ramar för gemensamma nordiska insatser inom områdena globalisering, energi och klimat.

Inom ramen för den gemensamnordiska globaliseringssatsningen har ett toppforskningsprogram igångsatts. Teman för satsningen är klimat, energi och miljö. Programmet omfattar och sammanför forskning och innovation inom flera sektorer och bidrar till skapandet av ett övergripande nordiskt innovations- och forskningsområde. Programmet planeras pågå under tiden 2009–2013 och den offentliga finansieringen beräknas uppgå till c:a en halv miljard svenska kronor.

Undanröjande av gränshinder och främjande av regional integration är viktiga komponenter i en strategi för ökad konkurrenskraft. Under 2008 har ett flertal konkreta gränshinder lösts. Det nordiska samarbetet har bland annat medverkat till att en nordisk sökmotor för kända gränshinder har tagits i bruk samt att en nordisk socialförsäkringsportal invigts. De nordiska länderna har vidare kommit överens om att ta fram gemensam nordisk gränsregional statistik. Syftet är att tillföra underlag och incitament till den nationella samhällsplaneringen att i större utsträckning ta hänsyn till förhållanden i de övriga nordiska länderna.

Som övergripande komplement till detta har näringsministrarna under året antagit ett nytt regionalpolitiskt samarbetsprogram för perioden

2009–2012. Programmet fastställer ramarna och huvudinriktningen för det regionalpolitiska nordiska samarbetet och fokuserar på fyra områden: Skr. 2008/09:90

- Effektivare tillväxt- och innovationspolitik genom offensiva gränsnedbrytande åtgärder och en regionalt differentierad näringspolitik.
- Förbättrade förutsättningar för en fungerande sektorsamverkan genom ökad fokus på territoriell integration och den regionala nivåns utvecklingsbehov.
- Utveckling av regionalt ledarskap genom ökad fokusering på den regionala nivåns roll och ansvar.
- En bättre fungerande klimat- och energipolitik genom aktiv fysisk planering och långsiktigt hållbar infrastrukturutveckling.

De nordiska energiministerna har under året tagit ett stort steg i riktning mot en effektiv, gränslös och hållbar nordisk elmarknad. Vid sitt möte i Umeå fattade de beslut om en handlingsplan med konkreta åtgärder för att förstärka det nordiska perspektivet i de åtgärder som vidtas av regeringar och myndigheter i de nordiska länderna och som påverkar det nordiska elsystemet. Handlingsplanen innebär också att en process kommer att inledas med syfte att dela in elmarknaden i fler prisområden än idag. Därtill har ett seminarium om den nordiska elmarknaden genomförts med deltagande av berörda nordiska myndigheter, branschorganisationer och andra aktörer. I fokus stod betydelsen av att förbättra förutsättningarna för investeringar samt att harmonisera de elmarknadsanknutna regelverken. Arbetet med en gränslös nordisk elmarknad har som mål att skapa förutsättningar för god konkurrens och effektiv handel med omvärlden.

Vidare har de nordiska arbetsmarknadsministrarna under året antagit ett nytt samarbetsprogram för perioden 2009-2012. Programmet fokuserar i stor utsträckning på mobilisering av arbetskraftsresurser och vidareutveckling av Norden som en attraktiv arbetsmarknad för att därmed kunna möta den demografiska utmaningen och globaliseringens konsekvenser för de nordiska arbetsmarknaderna.

Klimat

Målsättningen under temat Klimat har varit att verka för en fortsatt uppbyggnad av ett hållbart samhälle för att därigenom framför allt motverka den pågående klimatförändringen.

Fokus har varit på åtgärder för att med det nordiska samarbetet som bas nå fler konkreta resultat såväl nationellt som internationellt. I början av året etablerades den nordiska COP 15-gruppen (15th Conference of the Parties to the Convention) vars primära uppgift är att förbereda och medverka till att ett bra resultat uppnås på klimattoppmötet i Köpenhamn i december 2009.

Initiativ har tagits för att främja energieffektivisering och förnybar energi. Vid mötet i Umeå framhöll energiministerna att Norden ska vara en föregångare i övergången till uthålliga energisystem. De nordiska regeringarna kommer vidare att arbeta för att EU-målen för förnybar energi kan lösas gemensamt samt för att stärka det nordiska samarbetet om energieffektivisering. Ett seminarium har genomförts om behovet av

en fortsatt utbyggnad av vindkraften som energikälla för att nå de globala klimat- och energimålen och hur man på nordisk nivå kan samarbeta för att förenkla och underlätta vindkraftsutbyggnaden.

Vidare har Skogsstyrelsen och Jordbruksverket genomfört ett projekt om hållbar produktion av bioenergi från jord- och skogsbruket i Norden. Genom projektet har ett nordiskt samarbete inletts för att stärka det nordiska perspektivet i EU och inom ramen för andra regionala processer i frågor som rör bioenergiproduktion från jord- och skogsbruket.

Därutöver har diskussioner förts om hur ett konkurrenskraftigt skogsbruk i Norden ska kunna möta klimatförändringarna och kravet på bra färskvattenkvalitet. Slutsatsen, manifesterad i Selfossdeklarationen om hållbart skogsbruk, blev att livskraftiga skogar som genererar råvaror och tjänster till industrin, en mångfald av växter och djur och en fristad för rekreation är en förutsättning för ett konkurrenskraftigt skogsbruk i Norden.

Under Ministerrådet för fiske, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS) bildades den 1 januari 2008 en ny institution för det nordiska genresarbetet, Nordiskt genresurscenter (NordGen). Den nya organisationen ersätter Nordiska genbanken, Nordiska genbanken för husdjur samt Nordiska skogsbrukets frö- och plantråd. NordGen har sitt säte i Alnarp. Dess grundläggande uppgift är att bidra till att säkra en bred genetisk mångfald av de resurser som kan kopplas till mat och lantbruk, med särskilt fokus på nya utmaningar med anledning av klimatförändringarna.

Förbättringar av havsmiljöns tillstånd i Östersjön och i Västerhavet har också tillhört miljösektorns prioriteringar under ordförandeskapet. En ad hoc-grupp har tillsatts för att utveckla den nordiska samordningen avseende planering, förvaltning och skötsel av haven. Förslag till åtgärder kommer att presenteras för miljöministrarna i maj 2009.

Vidare har de nordiska miljöministrarna antagit ett nytt miljöhandlingsprogram för åren 2009–2012. Programmet ägnar särskild uppmärksamhet åt internationella frågor där de nordiska länderna genom samverkan kan driva gemensamma intressen med stor tyngd. Följande teman ingår i programmet: Klimat och luft, Hav och kustzoner, Biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt Hållbar konsumtion och produktion, inklusive kemikalier.

Under året har även den nordiska strategin för hållbar utveckling reviderats och antagits av de nordiska samarbetsministrarna. Därutöver har en ny nordisk statsministerdeklaration om hållbar utveckling undertecknats tillsammans med ledarna för de självstyrande områdena. Strategin utgår från förändringsprocesser och trender som både är utmanande och ger de nordiska länderna möjligheter: globalisering, utveckling av informationsområdet, en åldrande befolkning samt ohållbara konsumtions- och produktionsmönster med konsekvenser som bl.a. klimatförändringar. I strategin fastställs mål och insatser för klimat och förnybar energi, hållbar produktion och konsumtion, livskraftiga ekosystem och hållbar tillväxt. Den rör även forskning, medborgarnas delaktighet och lokala hållbarhetsstrategier. Ca 20 indikatorer har fastställts för att följa upp strategin, liksom rapporteringsrutiner för sektorernas arbete med hållbar utveckling.

En utvärdering av Svanen-märkningen har presenterats under året samt resulterat i 16 rekommendationer till olika aktörer. Klimataspekten har varit en av huvudfrågorna i utvärderingen. Det arbetas aktivt med frågan i dag, men det finns behov av att kommunicera klimatarbetet bättre och att låta klimataspekten i högre grad styra valet av produktgrupper och kriterier.

Därutöver beslutade de nordiska jämställdhetsministrarna under året att verka för att tydliggöra jämställdhetsaspekten i klimat- och energifrågan samt att genomföra ett projekt om jämställdhet och klimatförändringar.

Klimatförändringarna innebär också förändrade förutsättningar bl.a. för hantering av naturkatastrofer. De nordiska länderna har inlett ett samarbete på civilskyddsområdet för att gemensamt identifiera utvecklingsområden samt områden där man på ett bättre sätt skulle kunna dra nytta av de resurser som finns i länderna.

Kreativitet

Målsättningen under temat Kreativitet har varit att profilera Norden som en toppregion inom kreativa industrier, att främja barns och ungdomars (såväl flickors som pojcars) kreativitet samt att uppmuntra och stödja entreprenörskap och kreativa forskningsmiljöer.

Det nordiska kultursamarbetets roll i globaliseringen har stått i fokus under året. Kulturministrarna har antagit en strategi för nordisk kulturpolitik i en globaliserad värld: ”Det kreativa Norden – svar på globaliseringens utmaningar”. Målet är att nordisk konst och kultur ska bli mer synlig på den globala scenen och bidra konstruktivt till att möta globaliseringens utmaningar och att utnyttja dess möjligheter.

Insatserna ska skapa nordiskt mervärde och ambitionen är att bidra till statsministrarnas globaliseringssatsning för ett synligare Norden, ett kunnigare Norden och ett välmående Norden. Under det första temat ska nordisk kultur profileras internationellt. Under det andra är målet att Norden ska bli en central aktör i den internationella kulturella kunskapsutvecklingen och det internationella kulturutbytet. Det tredje temat handlar om att nordiska traditioner som demokrati och dialog bör kunna inspirera och bidra till samtal och dialog på kulturområdet.

Två av de totalt fyra konferenser som anordnades på kulturområdet berörde barns och ungdomars kreativitet – ”Nordiska vägar mot en skapande skola”, om kultur i skolan, arrangerad av Statens kulturråd och Kulturdepartementet, och ”Digital turist för en dag”, om barns och ungdomars mediekonsumtion och medievanor, arrangerad av Medierådet och Nordicom i samverkan med Kulturdepartementet.

En grund för gemensam nordisk diskussion om kulturell mångfald och dialog mellan kulturer i de nordiska länderna har tagits fram i en rapport och varit föremål för den internationella konferensen om interkulturell dialog, ”Hur snart är nu? Interkultur och politik”, som ägde rum i Stockholm i november. Den genomfördes i samarbete mellan Kulturdepartementet, Nordiska ministerrådet, Nordiskt forum för interkultur, Riksteatern, The European Year of Intercultural Dialogue m.fl. Därutöver arrangerade Riksantikvarieämbetet konferensen ”Ny

energi i gamla landskap” med fokus på mötet mellan förnybar energi, landskap och konst. Skr. 2008/09:90

Vidare har organisatoriska åtgärder vidtagits samt ytterligare medel avsatts för att bland annat stärka språkförståelsen mellan de nordiska länderna. Ett arbete har inletts för att följa upp 2006 års språkdeklaration och diskussioner pågår om antagande av en ny språkkonvention.

Koordinering

Målsättningen under temat Koordinering har varit att vidareutveckla och fördjupa samarbetet med andra regionala aktörer samt att uppnå en bättre samordning mellan de nordiska och de nationella institutionerna och mellan de nordiska ländernas nationella myndigheter.

För att uppnå detta har de nordiska samarbetsministrarna under året antagit nya riktlinjer för samarbete med Estland, Lettland, Litauen samt med nordvästra Ryssland. De nya riktlinjerna sträcker sig över perioden 2009–2013 samt fokuserar på gemensamt angelägna respektive globaliseringsrelevanta områden såsom forskning och innovation, miljö, klimat och energi. Vidare har diskussioner inletts med Östersjöstaternas råd (CBSS) om ett fördjupat samarbete bland annat för att motverka människohandel.

Vidare har en arktisk konferens genomförts på Grönland i samverkan med bland annat EU-kommissionen med syfte att öka kunskapen om förhållandena i Arktis samt verka för ett bredare internationellt engagemang. Därutöver har de nordiska samarbetsministrarna beslutat om ett nytt flerårigt arktiskt samarbetsprogram med målsättningen att bidra till att utveckla och förbättra livskvaliteten för den arktiska befolkningen samt öka insatserna för att motverka klimatförändringarna i Arktis.

Inom arbetslivsområdet har fokus legat på att knyta det nordiska samarbetet närmare EU-arbetet inom arbetsmarknads-, arbetsmiljö- och arbetsrättsområdet. Som ett led i detta har flera seminarier och konferenser anordnats under året, bl.a. ett nordiskt trepartsseminarium om normkonflikter mellan EU och ILO, ett nordisk-baltiskt seminarium om domarna i Viking Line- och Laval-målen samt en konferens om strategier för att möta den demografiska utmaningen både i Norden och i ett vidare EU-perspektiv. Under det svenska ordförandeskapet i EU hösten 2009 kommer en motsvarande konferens på det demografiska området att hållas mellan de 27 medlemsländerna i EU.

I stora delar av Europa – men inte i samma utsträckning i de nordiska länderna – förekommer s.k. samtjänstgöring mellan poliser från olika länder. Det innebär att polispersonal tjänstgör tillsammans på något av de medverkande ländernas territorium och då utför uppgifter av övervaknings-, kontroll-, bevaknings-, service- eller informationskaraktär eller annan polistjänst för att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten eller för att upptäcka eller förebygga brott eller brottslig verksamhet. Under året har det svenska ordförandeskapet verkat för att förbättra möjligheterna till sådan samtjänstgöring i Norden och en nordisk arbetsgrupp har tagit fram ett förslag till avtal om samtjänstgöring. Förslaget remissbehandlas för närvarande i länderna. Beredningen

kommer därefter att fortsätta i de nordiska justitiedepartementen med sikte på resultat under 2009. Skr. 2008/09:90

De brottsbekämpande myndigheterna i alla nordiska länder har vidare fått erfara att vissa typer av brottslighet under senare år – inte minst på grund av den tekniska utvecklingen och den ökade internationaliseringen – har blivit mer komplicerad och svårutredd. Detta har i sin tur medfört att brottsutredningarna blivit allt mer omfattande. Efter överenskommelse med Justitiedepartementet arrangerade Åklagarmyndigheten en större konferens där myndighetsföreträdare, akademiker, domare och praktiskt verksamma jurister från samtliga nordiska länder diskuterade vilka förändringar och förbättringar som gjorts och som kan göras i länderna när det gäller hanteringen av stora och komplicerade brottmål fram till dess att åtal väcks.

De nordisk-baltiska jämställdhetsministrarna har under året antagit ett samarbetsprogram för perioden 2009–2010. Programmet fokuserar på fortsatt bekämpning av människohandel för sexuella ändamål. En avsiktsförklaring (Memorandum of Understanding) har undertecknats mellan ministrarna. Diskussioner har även förts om att vidareutveckla och effektivisera det nordisk-baltisk-ryska samarbetet inom detta område. Det nordisk-baltiska samarbetsprogrammet omfattar vidare bland annat jämställdhet i arbetslivet samt mäns våld mot kvinnor.

En särskild konferens med representanter från nordvästra Ryssland, de baltiska och nordiska länderna har också genomförts för att utveckla det nordisk-baltisk-ryska samarbetet för att bekämpa människohandel för sexuella ändamål.

Därutöver har en nordisk konferens om tvångsäktenskap genomförts. Den hade fokus på insatser mot tvångsäktenskap samt vilket stöd länderna kan ge personer som utsatts för hedersrelaterat våld eller tvångsäktenskap.

På det nordiska projektets ”Prostitution i Norden” avslutningskonferens presenterade och överlämnade Nordiska institutet för kunskap om kön (NIKK) resultatet av projektet till Nordiska ministerrådet.

Jämställdhetsintegreringssamverkan ägde rum på Nordiska ministerrådets sekretariat i Köpenhamn den 2 oktober. Bland annat diskuterades åtgärder för att åstadkomma en jämnare fördelning mellan kvinnor och män på sekretariatet.

Under ordförandeskapet i Nordiska barn- och ungdomskommittén (Nordbuk) har ambitionen varit att öka det tvärsektorIELLA samarbetet. Nordbuk har under året genomfört konferenser och seminarier för att öka barns och ungdomars kunskaper om mänskliga rättigheter och demokrati samt för att stödja utveckling och spridning av nya metoder för barns och ungdomars deltagande i olika demokratiska processer. Därutöver har arbetsgrupper tillsatts för att ta fram förslag till hur barn och ungdomar ska kunna arbeta med globaliseringsfrågor och för att uppmärksamma att FN:s barnkonvention fyller 20 år.

Vidare har Nordiska Handikappolitiska Rådet och Nordbuk genomfört ett seminarium om delaktighet och inflytande för barn och ungdomar med funktionshinder, med särskild fokus på den nya FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar och på FN:s barnkonvention.

Därutöver har ett expertseminarium anordnats av ämbetsmannakommittén för jämställdhet (ÄK-JÄM) och Nordbuk. Temat för seminariet var nordiska ungdomars sexuella hälsa ur ett genusperspektiv. På seminariet deltog representanter för nordiska myndigheter och ungdomsorganisationer.

Sverige har även under året tagit initiativ till att starta tidskriften ”Nordic Economic Policy Review”. Den är öppen för publicering av ekonomisk-politiskt relevanta uppsatser skrivna av internationellt ledande experter inom olika områden, t.ex. finansiella marknader eller internationell skatteharmonisering.

I januari genomförde Norden i Fokus och Utrikesdepartementet ett seminarium på temat Norden i EU. Seminariet, som möttes av stort intresse, belyste hur det nordiska samarbetet används för samordning i EU-frågor, hur samverkan sker inom ramen för EU:s institutioner samt möjligheterna att öka denna samverkan ytterligare, inte minst inom för Norden strategiskt viktiga områden som klimat, miljö och energi. Under hela ordförandeskapet fanns också ett nära samarbete med Föreningen Norden.

Sverige har även på uppdrag av samarbetsministrarna genomfört en utvärdering av det nordiska ministerrådssamarbetet med utgångspunkt i 2005 års reformer. En rapport med förslag till åtgärder presenterades i början av december.

2.2 Gränshindersarbetet

Regeringen fäster stor vikt vid det gränsregionala samarbetet för att stärka den gränsregionala integrationen. Arbetet bedrivs både bilateralt och inom ramen för samarbetet i Nordiska ministerrådet. Det fokuserar på att underlätta för såväl medborgarna som näringslivet. Samarbetet omfattar åtta gränsoverskridande regioner. Det bedrivs inom perifera gränsområden med glesbygdsproblem och inom storstadsområden med utvecklings- och integrationsproblem.

Samarbetet kanaliseras bland annat genom det av de nordiska samarbetsministrarna i slutet av 2007 skapade Gränshindersforum med uppgift att vara pådrivande i arbetet med att undanröja gränshinder. Forumet består av en deltagare från varje nordiskt land samt från Åland. Gränshindersforum ska medverka till att konkreta gränshinder löses i dialog med länderna och årligen rapportera till statsministrarna om arbetets fortskridande. Verksamheten kom igång i början av 2008.

Gränshindersforum har under året valt att fokusera på fyra områden:

- Det preventiva nationella lagstiftningsarbetet i syfte att förhindra uppkomsten av nya hinder. Detta innefattar bland annat samnordisk koordinering avseende implementering av EU-direktiv samt gemensam tolkning av domar från EG/EFTA-domstolen.
- Socialförsäkringsfrågor (barn och familj, pensioner m.m.).
- Avgifts- och skatteområdet, särskilt i ett gränsregionalt perspektiv samt avseende fordon.
- Näringslivsfrågor, i synnerhet problem kopplade till byggbranschen (standard och utbildningskrav/erkännande av yrkeskvalifikationer).

Representanterna i Gränshindersforum samarbetar därutöver även bilateralt för att försöka lösa problem som inte berör alla de nordiska länderna.

Som ett komplement till Gränshinderforums arbete gav den svenska regeringen under året bland annat Arbetsförmedlingen, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Försäkringskassan och Skatteverket i uppdrag att vidta åtgärder för att inom myndigheternas respektive ansvarsområde tillse att det finns lättillgänglig information till allmänheten rörande de regelverk som gäller för personer som bor och arbetar i olika länder i Norden. De berörda myndigheterna har under 2008 redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller som kommer att vidtas. Den nedan beskrivna socialförsäkringsportalen samt skatteportalen är exempel på åtgärder som vidtagits.

Den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster har reviderats under året. Konventionen innehåller två nya bestämmelser som underlättar bosättning och tillfällig vistelse i annat nordiskt land. Den ena bestämmelsen fokuserar på att ansvariga myndigheter i in- och utflyttningskommunen ska samarbeta för att underlätta bosättning utanför det egna hemlandet för personer som till följd av funktionshinder har behov av socialt bistånd. Den andra bestämmelsen fokuserar på att ansvariga myndigheter ska samarbeta för att underlätta tillfällig vistelse för personer som är i behov av färdtjänst. De nordiska social- och hälsovårdsministrarna har genom skriftligt förfarande godkänt ändringarna. Den formella ratifikationsprocessen tar nu vid.

Nedan följer några exempel på gränshinder som varit föremål för konkreta åtgärder/har lösts under året:

- Det är nu möjligt för danska körskolelärare som arbetar i Danmark men är bosatta i Sverige att förnya sina körskolelärarkörkort i Danmark.
- Personer som har svenskt samordningsnummer men bor i ett annat nordiskt land finns nu med i SPAR-registret, vilket gör det lättare för dem att öppna konton, bli kunder hos banker m.m.
- Isländska distansstuderande kan nu få föräldrapenning trots att de är bosatta i ett annat nordiskt land.
- Den 17 november 2008 klargjorde Regeringsrätten i en dom att ett medlemskap i en svensk arbetslöshetskassa inte upphör automatiskt när en arbetstagare tar ett arbete i ett annat EU-land. Detta klargörande har fått ett flertal positiva följdverkningar, t.ex. att personer kan erhålla a-kasseersättning vid tim- eller korttidsanställning utanför Sverige. Detta medför också att deltagare i Jobbgarantin för ungdomar eller Jobb- och utvecklingsgarantin som tar ett arbete i ett annat land, och under en övergångstid står kvar som medlem i svensk arbetslöshetskassa, vid ett eventuellt återinträde i garantin kommer erhålla samma ersättning som de hade när de lämnade.
- Danska medborgare boende i Danmark har nu möjlighet att köra svenskregistrerad firmabil i Danmark, såväl i tjänsten som privat.
- De nordiska regeringarna har beslutat att avsätta medel för att årligen ta fram gränsregional statistik för att erhålla bättre underlag för den lokala och regionala samhällsplaneringen i gränsregionerna.

- En internetbaserad nordisk socialförsäkringsportal har tagits i bruk. Syftet med portalen är att på ett enkelt och överskådligt sätt tillhandahålla information om vad det i socialförsäkringshänseende innebär att flytta till eller börja arbeta eller studera i ett annat nordiskt land. De nordiska länderna är gemensamt ansvariga för att portalen hålls uppdaterad. En liknande portal finns på skatteområdet.
- Det nordiska lagstiftningssamarbetet för att säkerställa att gemenskapsrättsakter genomförs så enhetligt som möjligt i de berörda nordiska länderna har gjort framsteg under året. Den modell som tillämpas inom justitiesektorn har spridits till övriga departement/ministerier i de nordiska länderna med en uppmaning att överväga en liknande samrådsmodell.

2.3 Globaliseringsarbetet

År 2008 intensifierades arbetet med att konkretisera det globaliseringsinitiativ som de nordiska statsministrarna beslutat om i Punkaharju i Finland 2007. Globaliseringsarbetet handlar om att genom konkreta åtgärder rusta de nordiska länderna för att på ett bra sätt kunna hantera de utmaningar och möjligheter som globaliseringen medför samt bidra till ett kunnigare, synligare och mer välmående Norden.

Hittills har sammanlagt 14 konkreta globaliseringsinitiativ satts igång:

- Globaliseringsforum
- Nordisk toppforskning
- Innovationsrepresentation i Asien
- Nytt nordiskt innovationspris
- Gemensam nordisk Energiexpo
- Nordiskt deltagande i världsutställningen i Shanghai 2010
- Nordiskt engagemang som inspel till klimatförhandlingarna
- Bekämpande av gränshinder i Norden
- Övergripande plan för utvecklingen av det nordiska forsknings- och innovationsområdet (NORIA)
- Plan för främjande av högre utbildning i Norden
- Projektplan för en god upplärning av ungdomar och vuxna
- Belysning av konsekvenserna av klimatförändringarna på naturresurser i Norden
- Utveckling och profilering av Norden som center för kreativa industrier
- Harmonisering av den nordiska elmarknaden

Initiativet har även som målsättning att uppnå en ökad fokusering av det nordiska samarbetet. Arbetet med de 14 globaliseringsinitiativen har generellt framskridit väl under året och flera konkreta resultat har uppnåtts.

Under rubriken "Ett konkurrenskraftigt Norden i en globaliserad värld" genomfördes under året det första globaliseringsforumet i Riksgränsen med syfte att inspirera och stimulera till diskussion kring globaliseringens möjligheter och utmaningar.

Ett annat av de 14 globaliseringsinitiativen är toppforskningsinitiativet, som de nordiska utbildnings- och forskningsministrarna beslutade om i

slutet av året. Programmet fokuserar på klimatrelevanta problem och lösningar inom energi-, klimat- och miljöområdena. Det omfattar forskning och innovationsstöd inom sex prioriterade tematiska områden: effektstudier och anpassningar till klimatförändringar, klimatförändringens växelverkan med kryosfären, nanoteknik och energieffektivitet, integrering av storskalig vindkraft, avskiljning och lagring av koldioxid, samt hållbar bioenergi.

Programmet omfattar orsaker, konsekvenser och problemlösningar. Det innehåller bland annat klimatforskning och klimatpolitik, energiinnovationer, systemlösningar och rena bränslen. Det är ett av de största initiativen som hittills tagits inom nordiskt samarbete och förväntas även få betydelse internationellt. Initiativet förväntas därutöver ge Norden ett internationellt erkännande i globala klimat- och energifrågor. De offentliga medel som avsätts till programmet beräknas uppgå till c:a 480 miljoner kronor under en femårsperiod, 2009–2013. Därutöver förväntas programmet komma att utökas genom bidrag från bland annat näringslivet och EU:s forskningsinriktade ramprogram. Svenska statens åtagande i projektet beräknas komma att uppgå till c:a 18 miljoner kronor per år, utöver ordinarie inbetalningar till Nordiska ministerrådet. Medlen kommer att tas från ordinarie anslag till forskningsfinansierande myndigheter.

Bland de 14 globaliseringsinitiativen återfinns också en plan för främjande av högre utbildning i Norden. Som en del av detta initiativ beviljades 2007 sex pilotprojekt om vardera en miljon DKK för att starta nordiska masterprogram under 2008. Syftet med projektet är att stärka Norden som region, bidra till ökad konkurrensförmåga samt att göra det attraktivt för nordiska studenter att stanna i Norden och för studenter från icke-nordiska länder att söka sig till de nordiska högre utbildningsinstitutionerna.

Kvalitetssäkringsorganet Nordic Organisation for Quality Assurance (NOQA) har under året utvärderat de sex gemensamma nordiska masterprogrammen. Sammanlagt 19 universitet och högskolor i Norden har deltagit i programmen. Dessa har fokuserat på områden där de nordiska länderna betraktas som framstående och utnyttjat de starka sidor som varje deltagande lärosäte har.

Utvärderingen visar att samverkan mellan de deltagande lärosätena har fungerat väl samt att de problem som uppstått huvudsakligen varit av administrativ karaktär. Dessa har bland annat berott på olikartad lagstiftning (t.ex. att undervisning är avgiftsfri för studenter från utanför EU/EFTA i alla nordiska länder utom i Danmark). I slutet av året beslutades om att utlysa ytterligare sex nya gemensamma nordiska masterprogram om vardera en miljon DKK.

I linje med statsministrarnas beslut har kulturministrarna antagit en strategi, ”Det kreativa Norden – svar på globaliseringens utmaningar”, för att kultursamarbetet ska säkra, skapa och visa kvalitet, kreativitet och mångfald i en sund och hållbar global utveckling. Målet är att nordisk konst och kultur ska bli mer synlig på den globala scenen och bidra konstruktivt till att möta globaliseringens utmaningar och att utnyttja dess möjligheter.

De nordiska samarbetsministrarna beslutade i juni 2008 att utvärdera effekterna av den reform av Nordiska ministerrådets organisation som genomfördes 2005. Ambassadör Stellan Ottosson fick i uppgift att analysera hur väl reformens mål uppnåtts och samtidigt se över dagens budgetprocess och samarbetsformer. Han fick även i uppdrag att analysera relationerna mellan de enskilda ministerråden och mellan ministerråden och sekretariatet i Köpenhamn samt att vid behov föreslå konkreta åtgärder.

Ambassadör Stellan Ottosson presenterade i slutet av året följande tolv konkreta förslag till ett effektivare och mer fokuserat nordiskt samarbete:

1. Ministerråden, särskilt de tio "fackministerråden", bör diskutera sina framtida mötesformer utifrån ett antal förslag i rapporten – bland annat att formella möten bör ordnas endast när det finns något viktigt att besluta om, att det ibland bör ordnas informella ministermöten, utan tjänstemän, samt att samarbetet i de "breda" ministerråden, Ministerrådet för näring, energi och regionalpolitik (MR-NER) och Ministerrådet för fiske, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS), förtjänar en särskild diskussion. Därutöver att både ministerråd och ämbetsmannakommittéer bör överväga möjligheten att ibland använda telefon- eller videokonferens.

2. Det bör finnas utrymme för ministermöten i nya konstellationer om/när behov uppstår.

3. Ordförandeskapsanslaget bör diskuteras inom Nordiska samarbetskommittén (NSK) och av de nordiska samarbetsministrarna (MR-SAM). Informellt nordiskt ämbetsmannasamarbete, sanktionerat av berörda ministrar, bör ges ökade möjligheter till ekonomiskt stöd avseende konferenser, experthjälp m.m.

4. NSK och MR-SAM bör utfärda, och följa upp, rekommendationer till alla ministerråd och ämbetsmannakommittéer avseende färre mötesdeltagare och minskat pappersflöde inför möten.

5. Sakliga kvalifikationer bör även i fortsättningen vara avgörande vid rekrytering till ministerrådets sekretariat. Sekretariatet och NSK bör vidare genom aktiva rekryteringsinsatser sträva efter en jämnare nationalitetsfördelning samt en jämnare fördelning mellan kvinnor och män, inte minst i sekretariatets ledningsgrupp.

6. NSK och MR-SAM bör, i samråd med sekretariatet, utforma tydliga riktlinjer för samarbetet mellan ordförandeskapet och sekretariatet. Ministerrådets styrdokument bör omarbetas så att de ger ett enhetligt budskap i dessa frågor.

7. Sekretariatet bör få en starkare roll i det prioriteringsarbete som ingår i budgetprocessen. Sekretariatet bör kunna föreslå nedskärningar inom vissa sektorer och förstärkningar inom andra. Sekretariatet bör även ta fram underlag för rekommendationer avseende omfördelningar mellan de olika sektorerna. Långsiktigheten i budgetarbetet bör främjas genom treårsbudgetering och genom tätare samråd mellan ordförandeskapet, nästkommande ordförandeskap och sekretariatet.

8. Arbetsgrupper, program och projekt bör alltid vara tidsbegränsade. Eventuell förlängning bör ske först efter en oberoende utvärdering. NMR bör låta externa experter göra en samlad och jämförande utvärdering av

all projektverksamhet utifrån kravet att projekten ska ge nordisk nytta och inte inkludera sådant som inte har nordiskt mervärde. En sådan samlad utvärdering bör dra nytta av redan genomförda utvärderingar.

9. Det tvärssektoriella samarbetet mellan sektorerna bör förstärkas, t.ex. genom anordnande av möten mellan ministerråd och andra grupper för att diskutera frågor av gemensamt intresse.

10. Globaliseringsarbetet bör inte bara bestå av en samling projekt, utan vara väl förankrat i alla ministerråd. Prioriteringsdiskussionerna kan dock leda till vissa förskjutningar både inom och mellan ministerråden. NSK, MR-SAM och sekretariatet bör i samråd försöka åstadkomma tydligare definitioner av vad som ska anses vara globaliseringsrelevant.

11. Ministerrådet bör diskutera förutsättningarna för att ta fram kvalificerade analyser av politiskt aktuella frågor. Analyserna bör växa fram i nära samarbete mellan externa experter och tjänstemän från institutionerna, ämbetsmannakommittéerna och sekretariatet. I någon mån kan inspiration hämtas från OECD.

12. Nordiska ministerrådet bör, på alla nivåer, överväga vad som kan göras för att stärka kontakten med Nordiska rådet, inte enbart avseende budgetarbetet.

Förslagen kommer att diskuteras under 2009 med målsättningen att kunna genomföra några av dem under påföljande år.

2.5 Samarbetet med närområdet

Nordiska ministerrådet har ett nära samarbete med länder och regionala organisationer i Nordens närområde. Under det svenska ordförandeskapet har detta samarbete vidareutvecklats och fördjupats på flera områden.

Antagandet av nya riktlinjer för samarbetet med Estland, Lettland och Litauen för perioden 2009–2013 har inneburit ett viktigt steg framåt. Riktlinjerna är uttryck för en önskan att utveckla det nordisk-baltiska samarbetet på områden av gemensamt intresse och därmed stärka samhörigheten mellan länderna. Initiativ inom ramen för samarbetet samt erfarenhetsutbytet bidrar till uppfyllandet av gemensamma målsättningar och till att främja en stark Östersjöregion, attraktiv för medborgare, företag och arbetskraft.

Vissa nyckelområden av särskilt intresse för de samverkande länderna är:

- Utbildning, forskning och innovation
- Näringsliv, klustersamarbete och kreativa industrier
- Miljö, klimat och energieffektivitet
- Välfärdssamhällets gränsöverskridande utmaningar
- Gränsregionalt samarbete
- Jämställdhet

Det nordisk-baltiska samarbetet fördjupas vidare fortlöpande inom ramen för de olika fackministerråden. De nordiska kontoren i de tre baltiska huvudstäderna är också centrala aktörer i samarbetet.

I början av januari lanserades ett nytt ramprogram för utbildning – Nordplus – som omfattar samtliga utbildningsnivåer. I det nya ramprogrammet inkluderas de tre baltiska länderna, vilket innebär att

aktörer inom utbildningsområdet i dessa länder nu har möjlighet att delta fullt ut i samarbeten med övriga nordiska länder. Under året har vidare ett intensivt arbete pågått för att öppna Nordiska ministerrådets mobilitets- och residensprogram för konstnärer för baltiskt deltagande. Programmet startar med deltagande från de baltiska länderna i början av 2009.

Nya riktlinjer har också utformats för samarbetet med nordvästra Ryssland för perioden 2009–2013. Samarbetet fokuserar på att stärka en demokratisk samhällsutveckling och gränsöverskridande kontakter samt främja ekonomiskt samarbete och handel. Andra centrala samarbetsområden är utbildning, forskning och innovation samt miljö, klimat och energi. Samarbetet är även ett led i strävandena att utveckla Östersjöregionen som en dynamisk region i Europa.

Samarbetet med Ryssland genomförs bland annat inom ramen för Kunskapsuppbyggnads- och nätverksprogrammet, inom ramen för Nordliga dimensionens partnerskap, genom programmet för NGO:er (frivilligorganisationer) och det gränsregionala samarbetet. Genomförandet koordineras huvudsakligen av Nordiska ministerrådets kontor i S:t Petersburg och i Kaliningrad.

Kulturministrarna har tagit fram en rapport med förslag om ett kulturpartnerskap inom ramen för Nordliga dimensionen, bl.a. med målet att stärka de kreativa branschernas position. Nordliga dimensionens utrikesministrar har beslutat att låta en ad hoc-expertgrupp närmare pröva frågan. Expertgruppen ska avrapportera hösten 2009 och lämna en slutrapport 2010.

Därutöver sker ett nära samarbete med Östersjöstaternas råd, Barentsrådet och Arktiska rådet. Det vitryska exiluniversitetet European Humanities University (EHU) i Vilnius, som erbjuder studenter från Vitryssland en möjlighet till högre utbildning inom humaniora eller samhällsvetenskap, har i flera år fått stöd av Nordiska ministerrådet. Under året har även en ”Trust Fund” etablerats för att säkerställa en fortsatt verksamhet vid universitetet.

3 Det nordiska utrikespolitiska samarbetet

Under det svenska ordförandeåret i också det nordiska utrikespolitiska samarbetet har världsläget förändrats i flera viktiga avseenden. En gradvis skärpning under hela året av motsättningarna i södra Kaukasus ledde i början av augusti till en militär urladdning som kulminerade i en rysk invasion i grannlandet Georgien.

Några veckor senare bröts den globala ekonomins positiva utveckling med hög tillväxt och en snabbt växande världshandel. En amerikansk finansiell kris utlöste kedjereaktioner på världsmarknaden med stigande räntor och fallande tillgångsvärden som följd. Norden har i högsta grad berörts av denna utveckling.

Det nordiska land som drabbats allra hårdast av den globala finanskrisen är Island, vars regering har tvingats till drastiska åtgärder och stora garantiåtaganden för att försöka dämpa krisens omfattning.

Stödinsatser också från de nordiska grannländerna har gjorts för att hjälpa den isländska regeringen. Skr. 2008/09:90

Konflikten i Kaukasus har funnits på dagordningen såväl vid de gemensamma överläggningarna som i de täta bilaterala kontakterna mellan utrikesministrarna. De nordiska länderna har därtill varit mycket aktiva i EU-samarbetet, liksom i egenskap av ordförandeländer i OSSE och Europarådet, för att bidra till en lösning av konflikten och försvara folkkrättens grunder och Georgiens territoriella integritet. Nordiska observatörer har sänts till Georgien inom ramen för EU:s observatörsstyrka.

Det växande internationella intresset för nordområdena och Arktis har understrukit behovet av effektiva övervakningssystem och samarbete mellan de nordiska länderna för att bevaka gränserna, skydda miljön och ta till vara de nya ekonomiska möjligheter som regionen erbjuder. En redogörelse om den civila säkerhetssituationen i Nordatlanten har lämnats till Nordiska rådet.

Den norske före detta utrikes- och försvarsministern Thorvald Stoltenberg har på uppdrag av de nordiska utrikesministrarna lagt fram en rapport med förslag om ett fördjupat nordiskt säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete. Den framåtblickande rapporten är nu föremål för diskussioner mellan de nordiska utrikes- och försvarsministrarna.

Europeiska rådet beslutade i december 2007 att utarbeta en Östersjöstrategi. Strategin planeras bli antagen av Europeiska rådet under det svenska EU-ordförandeskapet 2009. Möjligheterna är nu mycket goda för Östersjöregionen att bli tongivande i det regionala EU-samarbetet och för det nordiska samarbetet att bidra i denna process.

Arbetet för att stärka insatserna mot människohandel har fortsatt. Östersjöstaternas råd, som även innefattar Ryssland, har tagit över frågan från den gemensamma nordisk-baltiska aktionsgruppen. En rapport om människohandel i Norden och i de tre baltiska länderna har överlämnats till Nordiska rådet.

Norden ger stora bidrag till fredsfrämjande insatser runt om i världen. I Afghanistan finns trupper och stabiliseringsinsatser från samtliga nordiska länder. De nordiska utrikesministrarna enades i april om en handlingsplan för samarbete i Afghanistan. Handlingsplanens syfte är att underlätta utvecklingen av gemensamma ståndpunkter och uttalanden samt att stärka samordningen av tekniskt och ekonomiskt bistånd. En framgångsrik insats inom EU:s ram har genomförts i Tchad och nordiska insatser har i betydande omfattning också skett i bland annat Kosovo.

4 Det nordiska försvarspolitiska samarbetet

Det nordiska försvarsrelaterade samarbetet har en central roll i svensk försvarspolitik och är även en kärnfråga för Sveriges framtida försvarspolitik.

Samarbetet omfattar i princip samtliga verksamhetsområden inom försvarspolitiken. Ambitionen är att ytterligare fördjupa och bredda samarbetet i syfte att stärka den militära förmågan till nationell och internationell krishantering.

De nordiska länderna avser att tillsammans möta strategiska hot och utmaningar, globalt och i vårt närområde. Samarbetet påverkar säkerhetsutvecklingen i vårt närområde positivt och möjliggör för de nordiska länderna att tillsammans ta ett större, regionalt säkerhetsansvar.

Så länge samarbetet utgör ett mervärde vill Sverige se ett så långtgående nordiskt samarbete som möjligt. Ett närmare samarbete mellan försvarsmakterna utgör ett komplement till andra bi- och multilaterala samarbeten. Samarbetet utgår från gemensamma mål och intressen samt militär förmåga, angivna av respektive lands regering, inom ramen för landets säkerhetspolitiska vägval. Nationell handlingsfrihet och beslutanderätt över operativ förmåga bibehålls.

I samband med försvarsministermötet på Bornholm den 11 november undertecknade försvarsministrarna från samtliga nordiska länder det MOU som formellt etablerar Nordsup, det fördjupade försvarsmaktssamarbetet. Det närmare samarbetet mellan försvarsmakterna ska, genom ökad arbetsdelning och effektiva samverkanslösningar, bidra till en effektiviserad resursanvändning, bredd i den militära förmågan liksom förbättrad internationell samverkansförmåga för Försvarsmakten.

Under 2008 har Danmark varit ordförande i det nordiska försvarssamarbetet. De mest aktuella frågorna har under året varit etablerandet av det fördjupade försvarsmaktssamarbetet, utvecklandet av nordiskt stöd till Afrikanska unionen och afrikansk kapacitetsuppbyggnad, civil-militär samverkan, EU/Natorelationen samt insyn och inflytande för bidragande partnerländer, sjöövervakning samt säkerhetssektorsreform och nordisk-baltiskt initiativ om stöd till västra Balkan och Ukraina. Vidare har samarbete i Nordatlanten, humanitär rätt och hantering av fångar diskuterats.

5 Bilateralt samarbete

Det bilaterala samarbetet mellan de nordiska länderna är en viktig del av det nordiska samarbetet. Utbytet mellan Sverige och de övriga nordiska länderna är omfattande och sker på flera plan. Inte minst för att stärka ekonomin i Norden och Östersjöregionen bör alla möjligheter att stärka samarbetet utnyttjas. Väl utvecklade bilaterala relationer med samtliga nordiska länder är grundläggande för ett starkt regeringssamarbete i regionen.

5.1 Märkesåret 1809

Regeringen tillsatte 2007 en Nationalkommitté för att under 2008 och 2009 uppmärksamma och sprida kunskap om händelserna i Sverige och Finland 1809. Nationalkommittén leds av utrikesminister Carl Bildt. I kommittén finns författare, historiker, politiker och representanter för bland annat idrott, kultur och näringsliv. En motsvarande kommitté finns i Finland. Avsikten med Märkesåret är att påminna om den gemensamma historien samt vidareutveckla och fördjupa det mycket breda och nära

samarbetet mellan Sverige och Finland. Nationalkommittén har under året sammanträtt fyra gånger. Skr. 2008/09:90

Ett antal aktiviteter har ägt rum under året i såväl Finland som Sverige. Vid den högtidliga inledningen på Märkesårsaktiviteterna i Finland angorde Ostindiefararen Götheborg Helsingfors i juni med HKH prins Carl Philip ombord tillsammans med bland andra den svenske arbetsmarknadsministern Sven Otto Littorin och den nordiska samarbetsministern Cristina Husmark Pehrsson.

Handelsminister Ewa Björling talade på det svensk-finska kulturcentrumet Hanaholmens seminarium om handelsförbindelser mellan Finland, Sverige och Kina. Vidare höll utrikesminister Carl Bildt ett uppmärksammat anförande vid minneshögtiden i Oravais i september. Utställningen ”Rikssprängning och begynnelse” öppnade på Finlands nationalmuseum i oktober i närvaro av HKH Kronprinsessan Victoria. Utställningen kommer att flyttas till Livrustkammaren på Stockholms slott i juni 2009.

5.2 Öresundssamarbetet

Integrationen i Öresundsregionen har under året tilltagit. Drygt 20 000 personer bor på ena sidan av sundet men arbetar eller studerar på den andra sidan. En rad gränshinder har lösts under året. Förbättringar har bland annat skett för gränspendlare, t.ex. genom ökade möjligheter till arbetslöshetsersättning. Informationscentret Öresunddirekt har regeringen tilldelat medel för att främja integrationen över sundet. Vidare har den svensk-danska Entreprenörskapsakademin, med fokus på utbildning i entreprenörskap för högskolestudenter på båda sidor av Öresund, fått stöd. Regeringen har också bidragit till Öresundsstatistiken i avvaktan på att den nordiska gränsregionala statistiken ska bli tillgänglig.

5.3 Nordområdessamarbetet

I de så kallade nordområdena har det svensk-norska samarbetet utvecklats och intensifierats under året. Det gäller särskilt inom FoU-området (forskning och utveckling). Under ledning av ambassaden i Oslo arrangerades i september svensk-norska dagar i Tromsø med deltagande av bl.a. de båda ländernas handelsministrar och näringsutskott. Fokus låg på näringslivs- och kulturfrämjande samt forskning och samarbetet på det marina området. Under hösten genomfördes även ett seminarium om näringsliv och kultur i nord på Voksenåsen i Oslo.

Danmark, Färöarna och Grönland

Sverige och Danmark har ett nära samarbete, inte minst på EU-området. Besöksutbytet på regeringsnivå har varit omfattande under året. Statsminister Anders Fogh Rasmussen besökte Stockholm i december för överläggningar med statsminister Fredrik Reinfeldt. I april ägde ett möte rum i Stockholm mellan utrikesministrarna Per Stig Möller och Carl Bildt. Relationerna mellan Sverige och Danmark har genom Öresundsintegrationen fått en speciell dimension. Tack vare Öresundsbron använder sig många av möjligheten att bo på ena sidan av Öresund och arbeta eller studera på den andra sidan. Under året ökade såväl biltrafiken som passagerartrafiken med tåg över bron. (Se även 5.2 Öresundssamarbetet.) Ministern för nordiskt samarbete Cristina Husmark Pehrsson deltog tillsammans med statssekreterare Johan Tiedemann vid invigningen av Nordens hus nya lokaler i Tórshavn på Färöarna. Statssekreteraren deltog också i den Arktis-konferens i Ilulissat på Grönland som nämns ovan.

Finland och Åland

Besöksutbytet med Finland har även vid sidan av Märkesårsevenemang varit stort. Exempelvis träffade handelsminister Ewa Björling sin finländske kollega i Helsingfors under hösten. Statsminister Fredrik Reinfeldt jämte flera andra statsråd deltog i Nordiska rådets session i Helsingfors. EU-samarbetet var fortsatt nära. Besöksutbytet på hög nivå med Åland har varit särskilt intensivt under året. Bland annat företog Kronprinsessan Victoria ett uppmärksammat besök. Statsministern tog emot det åländska lantrådet i Stockholm i februari.

Island

Sverige och de nordiska länderna har uttryckt såväl sin politiska som ekonomiska solidaritet med Island, som drabbats särskilt hårt av den finansiella krisen. Internationella valutafonden (IMF) beslutade i november 2008 om ett stabiliserings- och reformprogram för Island. Utöver IMF:s kredit på 2.1 miljarder US dollar beslutade Danmark, Finland, Norge och Sverige att gemensamt bidra med krediter på sammanlagt 2.5 miljarder US dollar. En nordisk ämbetsmannagrupp, ledd av statssekreteraren Per Jansson i Finansdepartementet, har de nordiska finansministrarnas uppdrag att följa genomförandet av stabiliseringsprogrammet. Regeringen har även bidragit finansiellt till tre olika svensk-isländska projekt. Svensk-isländska samarbetsfonden har fått bidrag dels för att göra det möjligt att öka antalet resebidrag, i synnerhet till ungdomar, dels för att etablera en "stödfond" som kan användas för att säkerställa isländskt deltagande i nordiska och bilaterala arrangemang. Regeringen har också lämnat ett bidrag till det fortsatta

arbetet för att tillskapa det svensk-isländska upplevelse- och kunskapscentret Gardarsholm i Húsavík med fokus på historia, kultur, vetenskap och miljö. Sverigedagar arrangerades även 2008 i Húsavík med deltagande av bland andra nordiska samarbetsministern Cristina Husmark Pehrsson och statssekreteraren för nordiskt samarbete Johan Tiedemann. Liksom föregående år har regeringen också lämnat bidrag till Göteborgs universitet för arbetet med en modern svensk-isländsk ordbok. Skr. 2008/09:90

Norge

Också med Norge finns ett nära samarbete och brett besöksutbyte. I arbetet med att avskaffa gränshinder och öka det gränsregionala samarbetet med Norge har regeringen även 2008 anslagit medel till GrenseTjänsten, en informations- och rådgivningstjänst belägen i Morokulien mitt på den svensk-norska gränsen mellan Eda och Eidskogs kommuner. GrenseTjänsten bistår numera inte bara enskilda utan även företag som bedriver eller planerar att bedriva gränsöverskridande verksamhet.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 april 2009

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Odell, Bildt, Ask, Husmark Pehrsson, Leijonborg, Larsson, Torstensson, Hägglund, Carlsson, Malmström, Sabuni, Billström, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors, Björling

Föredragande: statsrådet Husmark Pehrsson

Regeringen beslutar skrivelse 2008/09:90 Nordiskt samarbete 2008